

Apotekare i Skellefteå på 1800-talet

På 1400-talet etablerade sig apotekare av förmodligen tyskt eller holländskt ursprung i Stockholm. Det första offentliga apoteket i Sverige innehades av holländaren Anthonius Busenius, som var hovapotekare hos Johan III – Gustav Vasas son. Han fick 1575 tillåtelse att öppna apotek i Stockholm.

Läkemedlen bestod från 1500-talet huvudsakligen av elixir där man löst verksamma ämnen ur läkeväxter i vinsprit. Dessutom kunde det förekomma mer tveksamma ämnen som mumiepulver, enhörningshorn eller morgondagg inhämtat på S:t Hans dag.

Den förste svenskfödde apotekaren i Stockholm hette Anders Månsson Biewer, som 1647 fick tillstånd av drottning Kristina att inrätta apoteket Engelen. Det apoteket fanns kvar i Gamla Stan ända fram till 1969.

Ett annat 1600-talsapotek var Morianen. Det fick stor uppmärksamhet när resterna av det hittades vid utgrävningar på Helgeandsholmen 1978.

På 1600-talet fick apotekarna monopol för handel med läkemedel och gifter. Apotekarens tillstånd betraktades som en personlig gåva som kunde ärvas, eller säljas till den som bjöd högst. Det enda alternativet för

den farmaceut som inte hade råd att köpa ett privilegium, var att gifta sig med en apotekaränka.

Naturlig nog var alla inte nöjda med det här systemet. År 1869 tog regeringen tag i frågan och fem år senare avskaffades möjligheten att sälja privilegierna. I stället var det antalet tjänsteår som avgjorde om en apotekare kunde få ta över ett apotek. Men det kunde ta lång tid, och många apotekare hade kommit upp i 50-årsåldern innan de fick driva apotek.

Jacob Bergstedt

Apotekare Jacob Bergstedt kom 1822 till Skellefteå, där han fått tillstånd att anlägga ett medikamentsförråd på Brännan.

G. F. Westring

År 1823 såldes apoteket till G. F. Westring, som innehade det till år 1833.

Mattias Dyhr

År 1824 köptes apoteket av Bergstedts styvbror Mattias Dyhr. Dyhr blev var elev på apoteket Nordstjärnan i Stockholm och avlade 1832 apotekarexamen med utmärkta vitsord.

År 1835 uppförde han sin gård Dyhringe på Brännan. Det inrymde sedan apoteket.

Gården brann ned 1942-02-06 och 2-åriga Lennart Holmbom in-nebrändes.

(Skellefteå museum, färglagd)

Apotekare Mathias Dyhr (1803-1867) f i Nedertorneå och d i Skellefteå.

Dyhr var mycket intresserad av botanik och en av dem som låg bakom nuvarande stadsparken

(Skellefteå museum, färglagd)

År 1847 erhöll Dyhr privilegium på apoteket å Brännan med villkor att före 1849 års ingång flytta apoteket till staden. Flyttningen förhalades till 1852, då ett

provisoriskt apotek inrättades i staden, medan det gamla apoteket fortfarande bibehölls i hans gård Dyhringe på Brännan.

År 1859 hade apoteket expanderat så att utöver Dyhr så fanns där också C. O. Strömholm och en lärning G. W. Öhman (blev sedan lanthandlare i Norsjö). På apotekare Dyhrs tomt på Brännan hade det 1863 serverats kalla artificiella mineralvatten till ungefär 30 personer.

År 1861 flyttades apoteket definitivt till staden, då Dyhr uppförde en nybyggnad på tomt i hörnet Storgatan 44 och Trädgårdsgatan 6.

Ca 1870. Storgatan österut med apoteket t.h. på Storgatan 44 mitt emot Carlbergs bokhandel. Idag står Brinken på apotekets plats.

(Skellefteå museum, färglagd)

Carl Herman Wåhlin

Enköpingsbon Wåhlin (1837-1903) ägde apoteket 1867-1873.

Oskar Bergström

Eksjöbon Oskar Bergström (1845-1892) blev näste ägare. Han dog i Skellefteå.

Å Skellefteå Apotek, hvilket under tecknad nu ensam innehar, säljes naturligt Carlsbadervatten till 1,10 per hellkrus, Körsbärsvin och Rödt vin a 60 öre pr helbutelj, Sockerdricka och färgstoffer till billiga priser. Skellefteå den 10 November 1874.

Oskar Bergström.
Apotekare

1874-11-18 Bergström annonserar att han nu ensam driver Skellefteå Apotek

Bergström tog förmodligen med sig namnet Nordstjernen från det kända instruktionsapoteket i Stockholm som bedrev farmaceutisk utbildning.

Han började använda Nordstjerna omväxlande med att fortfarande kalla apoteket för Skellefteå Apotek.

Ca 1870. Storgatan österut med apoteket t.h. på Storgatan 44 mitt emot Carlbergs bokhandel. Idag står Brinken på apotekets plats.

(Skellefteå museum, färglagd)

På grund av sin bröstsjukdom vistades han under de senare åren av sitt liv under vintrarna på Madeira och var då befriad från apotekets skötsel.

Bergström stod 1885 åtalad för att ha sålt Hoffmans droppar på olaga tider. Han frikändes.

Apotekets storsäljare på den tiden var universalmedicinen Hoffmans Droppar. Orsaken var till stor del att den till 75 % bestod av koncentrerad sprit. Resten var eter.

Dropparna fick inte säljas då krogar och utskänkningsställen var stängda.

Oscar Teodor Glas

Oskar (1860-1897) var f i Umeå och dog i Ramshyttan, Örebro län. Med början 1885 började han då och då vikariera för Bergström då denne vistades på Madeira under sin lungsjukdom.

1892-04-21 Glas har tagit över apoteket och annonserar i Skellefteå Nya Tidning

Efter Glas kom bl.a. Albert Mårten Holmstrand (1840-1906) f i Österlövsta och d i Skellefteå.

Stig Sandström, stigsand49@gmail.com